

EKOTON 26

Novi prostori suživota

EKOTON 26:

Novi prostori suživota

PROGRAM

Za otvoreni, jednostepeni, anonimni, studentski arhitektonsko-urbanistički konkurs Ekoton 26

RASPISIVAČ / NARUČILAC KONKURSA

CRH Adria & Zapadni Balkan

<https://moravacem.rs/>

SPROVODILAC KONKURSA

Udruženje arhitekata Srbije, Kneza Miloša 7a/III, Beograd

<https://www.u-a-s.rs/>

Sadržaj

1. UVOD	4
2. POVOD I CILJ OBJAVE KONKURSA	5
3. KONKURSNI ZADATAK - PREDMET, PRINCIPI I OBUHVAT	6
3.1. Predmet	6
3.2. Principi	8
3.3. Obuhvat: Ekotoni Balkana	9
4. PRAVILA KONKURSA	18
4.1. Kriterijumi za ocenu radova	18
4.2. Uslovi za učešće na konkursu	18
4.3. Uslovi za sprovođenje konkursa	18
4.4. Sadržaj konkursnog rada	19
4.5. Način tehničko-oblikovne obrade konkursnog rada	20
4.6. Sadržaj izjave konkurenata	21
4.7. Konkursni rokovi	22
4.8. Vrsta i visina nagrada	23
4.9. Sastav žirija i izvestioci	23
4.10. Završne odredbe	24
PRILOZI UZ PROGRAM	24

1. Uvod

“Prostor: poslednje granice. Ovo su ideje mladih ljudi. Njihova stalna misija: da istraže nove mogućnosti, da pronadu nova rešenja i nove koncepte. Da hrabro idu tamo gde niko do sada išao nije.”

CRH (Cement Roadstone Holdings) je vodeći svetski partner u rešenjima za građevinsku infrastrukturu, sa sedištem u Dublinu, koji zapošljava oko 83.000 ljudi na preko 4.000 lokacija u 28 zemalja sveta. Kao najveći proizvođač građevinskih materijala u Severnoj Americi i jedan od apsolutnih lidera na evropskom tržištu, kompanija se izdvaja kao globalni pionir u dekarbonizaciji građevinske industrije, razvoju eko-cemenata sa niskim udelom ugljenika i primeni principa cirkularne ekonomije. Na tržištu Srbije kompanija posluje pod imenom Moravacem, sa glavnim proizvodnim centrom u cementari u Popovcu kod Paraćina, kao i sa mrežom savremenih fabrika betona u Beogradu, čime spaja snagu globalnih inovacija, ekološku odgovornost i stabilnost vodećeg domaćeg proizvođača.

Upoznajte credo

Svaka odluka koju danas donesemo u gradnji oblikuje svet u kojem će živeti naše porodice, prijatelji i generacije koje dolaze. Građevinarstvo je jedan od sektora koji ima uticaj na prirodno okruženje i zato verujemo da je odgovornost svih nas da gradimo pametnije i održivije. U kompaniji Moravacem imamo jasan cilj – do 2050. godine postizanje nulte neto emisije CO₂. To nije samo broj na papiru, to je obećanje budućnosti u kojoj će priroda i ljudi živeti u ravnoteži. Da bismo to ostvarili, kreirali smo konkretne planove i projekte, među kojima je i CO₂ mapa puta za dekarbonizaciju do 2030. godine. Jedna od ključnih poluga u ovom procesu jeste optimizacija portfolija proizvoda. Upravo iz tog razloga nastao je CREDO – naš novi brend koji donosi liniju proizvoda sa smanjenim emisijama CO₂, uz vrhunske performanse.

Šta je CREDO?

CREDO je portfolio proizvoda u segmentima cementa i gotovih betona koji omogućava gradnju sa značajno manjim ugljeničnim otiskom. Naši proizvodi imaju redukovane emisije CO₂ do 60%* u poređenju sa standardnim rešenjima, a sve performanse su potvrđene verifikovanim Deklaracijama o zaštiti životne sredine (EPD) u skladu sa najstrožim evropskim standardima.

Zašto je ovo važno?

Održiva gradnja više nije trend – ona je potreba. Investitori širom sveta sve više traže rešenja koja smanjuju negativan uticaj na prirodu, a istovremeno donose dugoročne benefite za ljude koji borave u tim objektima. CREDO je naš odgovor na taj izazov – rešenja koja omogućavaju sigurnu, modernu i održivu budućnost.

Naša misija

Promocijom CREDO proizvoda želimo da podignemo svest o važnosti očuvanja životne sredine i damo svoj doprinos globalnom cilju smanjenja emisija CO₂, jer gradnja danas znači oblikovanje sveta sutra.

Zajedno možemo graditi budućnost u kojoj priroda i ljudi žive u harmoniji.

Saznajte više na [LINKU](#).

* Niže CO₂ emisije u poređenju sa referentnim proizvodom (CEM I ili beton proizveden sa CEM I)

2. Povod i cilj objave konkursa

Kompanija Moravacem, kao ponosna članica globalne CRH porodice, raspisuje regionalni studentski konkurs „Ekoton 26: Novi prostori suživota”. Povod za raspisivanje ovog konkursa jeste potreba za pronalaženjem inovativnih i održivih rešenja koja odgovaraju na ekološke, društvene i prostorne izazove današnjice. Cilj konkursa je uspostavljanje regionalne mreže mladih inovatora, kao i formiranje riznice vizionarskih prostornih modela za zdraviju i humaniju budućnost svih nas. Naša zajednička misija jeste građenje budućnosti u kojoj se ideje ne crtaju samo na papiru, već hrabro menjaju i leče stvarnost oko nas. Polazeći od činjenice da urbanim sredinama treba više zelenila, seoskim više inovacija, a zajednicama više lepote i sigurnosti, ovaj konkurs spaja sve te svetove u jedan: prostor u kome ideje dobijaju šansu da postanu vizije, a vizije da postanu rešenja. Zato tražimo vašu svežu energiju, oštar um i zeleno razmišljanje koje menja pravila igre, verujući da upravo vi – mladi, kreativni i radoznali – možete i morate da oblikujete pametniju i lepšu budućnost.

Vrednosti koje gradimo

1. Održivost kao standard

Ne manje štete — već više dobra. Prostor koji živi u skladu sa prirodom i obnavlja je.

2. Inovacija kao hrabrost

Novе tehnologije, novi materijali, novi sistemi — ali pre svega: nov način razmišljanja.

3. Čovek u centru

Zgrade i prostori koji leče, inspirišu, motivišu, spajaju. Prostor oblikovan prema našem ritmu, svetlosti i potrebama.

4. Lepota kao obaveza

Arhitektura je odgovornost. Lepota je javno dobro. Estetika je komunikacija sa budućim generacijama.

5. Zajednica kao smisao

Svaka ideja počinje od čoveka — ali živi samo kada pripada svima.

3. Konkursni zadatak

- predmet, principi i obuhvat

Konkurs EKOTON 26 poziva studente iz regiona da preispitaju i redefinišu građeno i prirodno okruženje kroz regenerativno razmišljanje o prostoru i pejzažu u eri klimatske i energetske nestabilnosti, ekološke i društvene krize.

Pojam *ekoton* u ekologiji predstavlja prelaznu zonu između dva različita ekosistema, na primer rub šume i livade, ušće reke u more, granica močvare i sušnog kopna. Umesto čvrste granice koja razdvaja, ekoton predstavlja široki prostor prožimanja, gde se razvija najveći biodiverzitet jer u njemu opstaju vrste iz oba sveta, i ujedno nastaju nove, specijalizovane vrste. Ovo je zona intenzivnog života, stalne promene i visoke adaptibilnosti.

U kontekstu arhitekture i građene sredine, pojam ekoton se može posmatrati prošireno, kroz zone raznorodnih kontakata grada i prirode (rub grada gde počinje ruralni pejzaž, obale reka u gradu i sl.), ili kroz kontrastne sredine koje nastaju u samom gradu kroz vreme (uređen planski prostor i spontana, neplanska naselja, napuštene strukture u okviru urbanizovanih područja, kontakti životnih prostora različitih društvenih grupa i sl.), a koje upravo zbog svojih dvojnosti predstavljaju plodno tlo za iniciranje i razvoj novih prostorno-programskih modela na osetljivom limesu između dva sveta.

EKOTON 26 poziva studente da prepoznaju svoje specifične lokalne 'ekotone', kao zone sa potencijalom za nastanak novih prostornih modela i hibridnih tipologija kroz inovativne tehnologije gradnje, usmerene ka ozdravljenju pejzaža i zajednice. Osnovni fokus konkursa je na eksperimentalnim prostornim intervencijama i hibridnim programima koji deluju kao živi metabolizam koji leči i povezuje segmentirani sistem.

3.1. Predmet

Predmet konkursa je prostorni odgovor na polikrizu savremenog sveta kroz inovativne modele zajedništva i prostorne regeneracije, i to kroz trostruku strategiju:

1. Urbana regeneracija - Uvođenje prirode u grad

/// oporavak grada - revalorizacija resursa, drugi život napuštenih lokacija i zgrada, jačanje biodiverziteta i transformacija infrastrukture

Urbana ekspanzija i agresivna izgradnja saobraćajne infrastrukture postali su najveći neprijatelji prirodnih ekosistema, jer gradovi svojim širenjem presecaju i fragmentišu vekovne ekološke koridore, pretvarajući nekada povezane prirodne celine u izolovana ostrva betona. Kada grad preseče jedan takav vitalni pravac, dolazi do dramatičnog narušavanja biodiverziteta: divlje životinje gube rute za migraciju i hranjenje, autohtona flora gubi kanale za širenje, dok rečni tokovi bivaju zarobljeni u betonska korita čime se prekida prirodna razmena podzemnih i površinskih voda. Ovaj nasilni prekid ekotona ne pogađa samo prirodu, već se direktno sveti i samom gradu kroz pojavu ekstremnih toplotnih ostrva, drastično zagađenje vazduha i katastrofalne urbane poplave, jer betonirana zemlja više nema moć upijanja viška padavina. Zato se pred studente na ovom konkursu postavlja ključni inženjerski i arhitektonski izazov: kako rekonstruisati i ponovo povezati te pokidane niti u gradu? Tražimo hibridne sisteme – poput zelenih mostova za divlje životinje, ekoloških nadvožnjaka, linearnih parkova iznad saobraćajnica i poroznih pešačkih koridora – koji će omogućiti da se priroda ponovo bezbedno i nesmetano „ulije“ u grad i prođe kroz njega, lečeći urbanu strukturu i vraćajući ekološki balans tamo gde je beton napravio veštačke granice.

2. Ruralna reanimacija - Integrisanje tehnologija u selo

/// dinamizacija pejzaža, reinencija ruralnog nasleđa, repopulacija sela, zaštita prirodnih resursa uz unapređenje produktivnosti kroz korišćenje inovativnih tehnologija: robotike, veštačke inteligencije, dronova

Seoski predeli se suočavaju sa masovnim odlaskom stanovništva u gradove jer mladi traže stabilnije poslove, bolje školovanje i razvijenu infrastrukturu. Zbog ove migracije, na selu ostaje uglavnom starija populacija, što dovodi do kritičnog nedostatka radne snage i napuštanja plodnih oranica. Gašenje škola i ambulanti dodatno ubrzava propadanje ruralnih zajednica, pa država gubi domaću proizvodnju hrane i postaje zavisna od uvoza, dok gradovi trpe pritisak zbog prenaseljenosti. Savremena arhitektura i tehnologija mogu oživeti ruralne predele pretvaranjem napuštenih objekata u moderne prostore za rad na daljinu (coworking habove), podržane brzim satelitskim internetom i nezavisnim izvorima zelene energije. Kroz ekološku, modularnu gradnju i upotrebu lokalnih materijala stvaraju se jeftini i privlačni domovi za mlade porodice i digitalne nomade, dok uvođenje precizne agrotehnologije, dronova i pametnih staklenika transformiše tešku poljoprivredu u profitabilan, visokotehnološki biznis. Na taj način selo prestaje da bude simbol izolacije i teškog rada, već postaje tehnološki napredna, održiva i ekonomski privlačna alternativa prenaseljenim gradovima.

3. Socijalna kohezija - Prostori za jačanje zajednice

// inkluzivni javni prostori, univerzalni dizajn, međugeneracijski dijalog, kulturna regeneracija, solidarna arhitektura i reaktivacija duha zajednice.

Savremeni način života i ubrzani ritam rada doveli su do otuđenja pojedinca u urbanim, ali i u ruralnim sredinama. Javni prostori su u velikoj meri komercijalizovani i pretvoreni u mesta potrošnje, dok su tradicionalni prostori okupljanja, poput trgova, parkova i domova kulture, izgubili svoju primarnu funkciju i postali zapušteni ili nefunkcionalni. Ovaj nedostatak nekomercijalnih, otvorenih mesta za susret i boravak direktno utiče na izolaciju različitih društvenih grupa: stariji sugrađani ostaju marginalizovani, deci nedostaju sigurni prostori za slobodnu igru, a mladi gube platforme za kreativno izražavanje i aktivizam. Kada zajednica izgubi prostor za okupljanje, gubi se komšijski duh, empatija i osećaj pripadnosti, što rezultira društvom izolovanih pojedinaca i fragmentisanim zajednicama bez solidarnosti. Zato se pred studente postavlja izazov kreiranja novih arhitektonsko-urbanističkih modela koji će povezati fragmentisano društvo. Tražimo inovativna prostorna rešenja – poput modularnih društvenih centara, otvorenih međugeneracijskih parkova, urbanih zajedničkih bašta, fleksibilnih kulturnih habova i taktičkih urbanističkih intervencija – koji su pristupačni svima, bez obzira na godine, status ili fizičke mogućnosti. Radovi treba da pokažu kako arhitektura može da podstakne dijalog, aktivira građane, integriše marginalizovane grupe i ponovo izgradi pokidane društvene veze, stvarajući prostore koji se ne koriste samo za prolaz, već za istinsko deljenje života i solidarnost.

Traži se rešenje koje:

Leči: Ozdravljuje degradirani prostor.

Povezuje: Omogućava ljudima da lakše pređu iz jedne realnosti u drugu.

Hibridizuje: Stvara funkciju koja ne pripada isključivo ni gradu ni prirodi.

3.2. Principi

Metabolička vitalnost - GRAD KAO ŽIVI ORGANIZAM

Traže se rešenja koja će inicirati regeneraciju grada ili reanimaciju sela kao duboki metabolički proces - tako da intervencija u prostoru postaje katalizator procesa ozdravljenja. Potrebno je prepoznati grad kao živi organizam u kojem svaka građena struktura ima uticaj na životnu sredinu, i može imati ulogu u obnavljanju biodiverziteta i ozdravljenju lokalne mikroklimе ka stvaranju prijatnih uslova za suživot svih živih bića, ne samo čoveka. Ka ozdravljenju grada vode hibridne strukture koje ne troše resurse, već ih proizvode - filtriraju vazduh, recikliraju sivu vodu, transformišu urbani otpad u plodno tlo, prostorne strukture i otporni pejzaži koji ublažavaju efekte klimatskih promena, brzo se adaptiraju, reaguju kao amortizeri ekstremnih i naglih promena vremena (olujni nanosi, tropske noći, mraz, zagađenje), štiteći grad. Pozivamo studente da istraže rešenja poput kišnih bašta, propusnih površina od recikliranih agregata i zelenih koridora koji služe kao prirodni drenažni sistemi, zgrada koje dišu... Arhitektura može biti prva linija odbrane – prostor koji u vreme oluja štiti grad, a u vreme suša nudi vlagu i svežinu, pretvarajući pretnju od nepogoda u resurs za bujanje života.

Kružna ekonomija - ČUVANJE RESURSA

Traže se sistemski rešenja u kojem se resursi čuvaju, a otpad minimizira kroz pametno planiranje i ponovnu upotrebu materijala. Umesto da zgrade posmatramo kao objekte sa ograničenim vekom trajanja, one postaju „banke materijala“ koje se nakon upotrebe mogu lako rastaviti i transformisati. Razmotriti sisteme poput: sklopivo-rasklopivih struktura čiji se elementi mogu lako ukloniti i ponovo iskoristiti bez oštećenja, korišćenje recikliranih ili prirodnih materijala koji se mogu koristiti više puta, adaptivna ponovna upotreba starih industrijskih ili napuštenih objekata i sl.

Inkluzivno zajedništvo - PROSTOR ZA SVE

Pozivamo na projektovanje prostora za nove modele suživota koji smanjuju socijalnu otuđenost, iniciraju susrete i podstiču spontano formiranje zajedništva. Kako arhitekturom mozemo inicirati susrete i saradnju, kako mozemo jačati duh lokalne zajednice u simbiozi sa prirodom? Pozivamo studente da predlože nove modele hibridnih prostora za sva živa bića, čoveka, floru i faunu, pristupačne i prijatne sredine u kojima život buja u bogatstvu raznovrsnosti. Kakvi tipovi prostora su pristupačni svakom čoveku, nezavisno od životne dobi, zdravstvenog stanja, religijske pripadnosti? Kakve građene strukture mogu biti utočište za ptice, pčele, insekte, plodno tlo za različite biljne vrste?

Hibridne sinergije – RADIKALNI MIKS PROGRAMA

Projektovanje prostora koji spajaju stanovanje, rad, proizvodnju i zabavu u jedan jedinstven, samoodrživ sistem. Životni prostor više ne može biti izolovan od procesa koji ga održavaju; zato pozivamo studente da istraže nove tipologije objekata u kojima se programi prepliću. Poseban fokus treba staviti na prostore deljenih ekonomija i međugeneracijsku sinergiju – stvaranje zajedničkih prostora u kojima stariji i mlađi članovi društva ne žive jedni pored drugih, već jedni sa drugima, razmenjujući znanja, resurse i vreme. Objekti treba da funkcionišu kao hibridi koji tokom dana služe jednoj, a tokom večeri drugoj funkciji, optimizujući korišćenje prostora i energije. Tražimo arhitektonska rešenja koja kroz pametno prožimanje programa smanjuju potrebu za transportom, kreiraju ekonomski održiva gazdinstva unutar urbanih zgrada i stvaraju dinamične, samostalne zajednice u kojima se krug proizvodnje, potrošnje, učenja i odmora zatvara na nivou jedne strukture.

3.3. Obuhvat: ekotoni balkana

Balkan se smatra jednim od najvažnijih žarišta biodiverziteta u Evropi. Razlog tome je specifičan geografski položaj – na tromeđi Evrope, Azije i Afrike – ali i činjenica da je ovaj region tokom ledenih doba služio kao ključno utočište za mnoge biljne i životinjske vrste koje su odavde kasnije ponovo naselile ostatak kontinenta. Sa aspekta prirode, Balkan je pravi mozaik različitih ekotona, jer se na relativno malom prostoru sudaraju mediteranska, kontinentalna i alpska klima. Sa druge strane, gradovi Balkana nisu nastajali planski u jednom dahu, već su rezultat slojeva istorije koji su se smenjivali. Često se u istoj ulici sreću orijentalna „čaršija“ (zatvoren, intiman prostor, uske ulice, organski rast) i srednjoevropski blok (stroga geometrija, široki bulevari). Ovaj sudar stvara jedinstvenu urbanu vitalnost, građeni ekoton. Specifičnost balkanskih gradova je i velika zona neformalne, stihijske gradnje, pejzaž „nedovršenosti“ i neočekivanih prostornih situacija.

Konkurs EKOTON 26 poziva studente na istraživanje i projektovanje u ekotonima Balkana, prelaznim zonama gde se susreću kontrastni svetovi: grad i grad (A), priroda i grad (B), priroda i priroda (C). Izbor konkretne lokacije je prepušten učesnicima konkursa. Jedna lokacija može pokrivati više situacija istovremeno (A i/ili B i/ili C), a može biti i potpuno nova situacija koja se ne može svrstati u ove tri. Veličina lokacije, kao i veličina i vrsta intervencije na njoj je slobodan izbor učesnika konkursa.

SITUACIJA A. Grad - grad:

Na koji način arhitektonske intervencije mogu doprineti razvoju grada iznutra, ka jačanju lokalne zajednice i razvijanju nove hibridne prirode u gradu, na temeljima građanih, napuštenih struktura?

Situacija grad-grad predstavlja osetljivu prelaznu zonu između urbanog tkiva koje pulsira svakodnevnim životom i „mrtve tačke“ unutar njega, odnosno prostora koji je izgubio svoju primarnu funkciju, ali je zadržao ogroman prostorni i društveni potencijal. Ekoton ovde nastaje na samoj granici između kontrolisanog, aktivnog gradskog jezgra i divljeg, napuštenog prostora unutar same arhitektonske strukture. Kao tipični balkanski primeri izdvajaju se napušteni industrijski kompleksi, stare fabrike, domovi kulture iz perioda socijalizma ili nedovršeni betonski skeleti iz devedesetih godina koji decenijama stoje zaboravljeni u centrima naših gradova, sa velikim potencijalom za oživljavanje reintegrisanje u životni milje grada, uz razvoj novih inovativnih uskospecijalizovanih prostornih tipologija koje samo na ovakvim mestima mogu nastati.

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Amid.cero9. The Magic Mountain

Projekat „Čarobna planina“ (The Magic Mountain) španskog arhitektonskog studija amid.cero9 predstavlja vizionarski primer transformacije industrijske arhitekture u funkciji ekotona, gde je stara termoelektrana u američkom gradu Ejmsu pretvorena u živu, tehnološko-biološku strukturu. Umesto rušenja, arhitektae su sivu i ekološki invazivnu fabriku „obukle“ u masivnu rešetkastu fasadnu skelu koja nosi hiljade saksija sa cvećem i specifičnim sortama ruža, vizuelno transformišući objekat u džinovski cvetni pejzaž usred urbanog tkiva. Projektom je predviđeno da fasadni vrt za svoj rast i održavanje tokom cele godine ne troši eksternu energiju, već pametno preusmerava i koristi otpadnu, latentnu toplotu i paru koju termoelektrana emituje u procesu proizvodnje. Na taj način, studio amid.cero9 je kreirao hibridni sistem koji ne samo da maskira industrijsko zagađenje, već koristi termodinamičke nusproizvode teške industrije kako bi generisao potpuno novu, kontrolisanu mikroklimu i takozvanu “treću” prirodu.

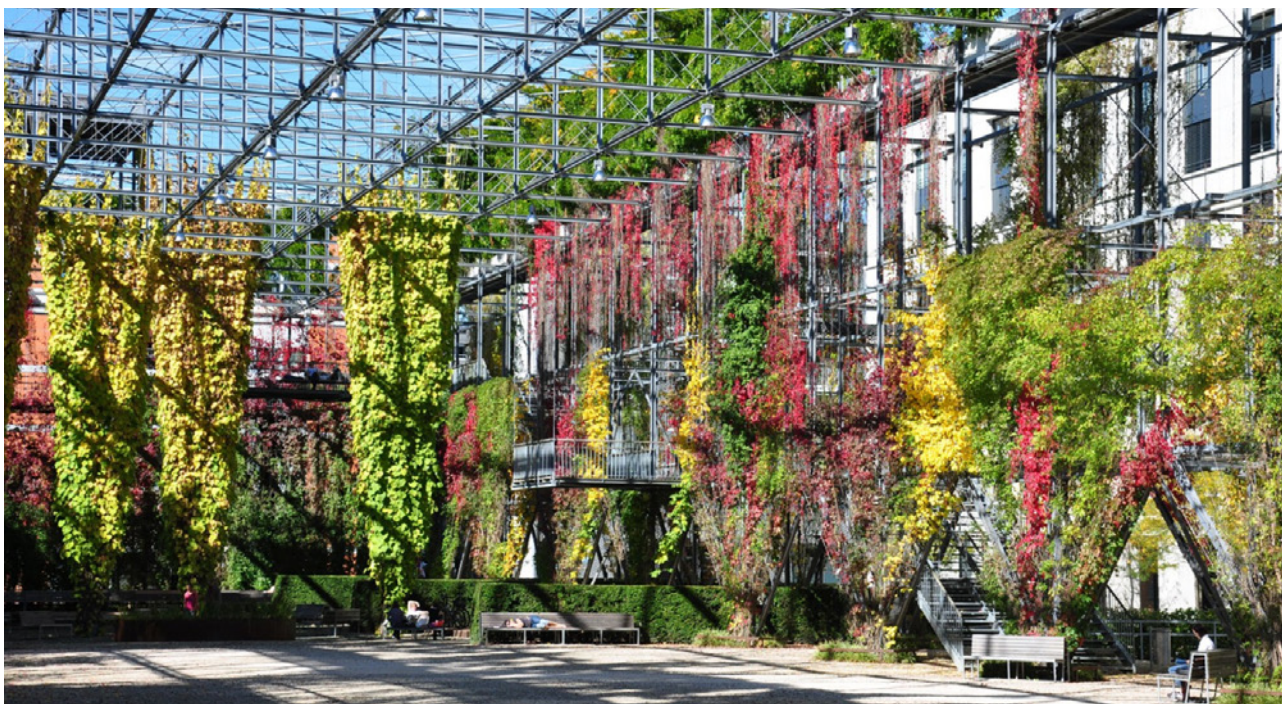

Izvor: <https://www.cero9.com/project/the-magic-mountain-ecosystem-mask-for-ames-thermal-power-station/>

INSPIRACIJA / PROJEKAT:

Burckhardt + Partner Architekten, Raderschall Landscape Architects. MFO Park

MFO Park u Cirihu predstavlja jedinstven primer vertikalnog urbanog ekotona koji funkcioniše kao trodimenzionalni, živi prelazni pojas između veštačkog gradskog jezgra i prirodnog ekosistema. Kroz monumentalni, otvoreni čelični skelet koji reinkarnira gabarite stare fabrike, ovaj projekat koristi preko 1.000 puzavica i mrežni sistem sajli kako bi stvorio masivnu vazдушnu oazu bogatu biodiverzitetom u gustoj zoni gde nema mesta za horizontalne parkove. Spajanjem grube industrijske geometrije sa fluidnim biološkim rastom, ova struktura briše granicu između arhitekture i pejzaža, delujući kao aktivan mikroklimatski filter koji prečišćava vazduh, smanjuje gradsku buku i ublažava toplotna ostrva, istovremeno nudeći pticama i insektima vitalno mikrostanište i vazdušni koridor usred asfalta i betona.

Izvor: <https://www.metalocus.es/en/news/revisiting-90s-mfo-park-zurich>

INSPIRACIJA: SO-IL. BREATHE

Projekat „MINI LIVING – Breathe” studija SO-IL je futuristički, vertikalni mikro-stambeni prototip postavljen na svega 50 kvadrata, koji redefiniše suživot kroz fleksibilne nivoe bez čvrstih zidova i inovativnu, prozirnu tekstilnu fasadu koja hemijski filtrira gradski vazduh. Ovaj objekat funkcioniše kao aktivni, održivi ekosistem koji pomoću krovne bašte privlači oprašivače, sakuplja i filtrira kišnicu za potrebe stanara, te briše granicu između privatnog života i prirode, dokazujući kako arhitektura može postati živo utočište za ljude, floru i faunu.

Izvor: <https://architizer.com/projects/breathe/>

SITUACIJA B. Grad- priroda

Ovo su zone budućeg širenja grada, koje može biti na štetu prirodne sredine, ili može voditi ka novim tipologijama prostora u kojima priroda i ljudi koegzistiraju.

Situacija grad-priroda predstavlja prvu liniju fronta gde se beton i agresivni urbanizam direktno suočavaju sa šumama, rečnim koritima, močvarama ili poljoprivrednim zemljištem. Umesto da grad nastavi da bespoštedno guta prirodu i zamenjuje je nepreglednim sivim i neporoznim površinama, u ovakvom ekotonu je potrebno istražiti „mekane granice“ na kojima se arhitektura svesno povlači i prilagođava zatečenom pejzažu. Na Balkanu su ovakve zone najuočljivije na perifernim rubovima velikih gradova koji se naslanjaju na parkove prirode ili rečne obale, kao što su zone uz Dunav i Savu, padine brda i planina koje okružuju regionalne centre ili obodi zaštićenih šuma. Fokus je na kreiranju struktura koje ne prekidaju prirodne koridore kretanja živog sveta i vode, već razvijaju porozne, žive sisteme kojima ojačavaju i podržavaju zatečenu prirodu.

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Heatherwick Studio. Little Island

Little Island u Njujorku, autora Tomasa Hedervika, predstavlja primer urbanog ekotona i simbioze grada i prirode, gde se industrijsko nasleđe reke Hadson transformiše u bujnu, plutajuću oazu, a savremena arhitektura funkcioniše kao aktivan ekološki filter i regenerativni prostor u gustom urbanom tkivu. Oslonjen na 132 betonska stuba u obliku lala, ovaj park oko 1 hektara površine namerno briše granice između veštačke infrastrukture i živog sveta, stvarajući hibridnu zonu bogatu biodiverzitetom sa preko sto vrsta biljaka koje privlače ptice i insekte. Istovremeno, snopovi betonskih stubova u vodi podržavaju morski ekosistem, dok pokrenuta topografija štiti posetioce od gradske buke i vetra.

Izvor: <https://www.metalocus.es/en/news/beautiful-and-uplifting-great-social-impact-study-little-island-its-third-anniversary>

INSPIRACIJA / PROJEKAT: amid.cero9. TRP Forms of Energy

Projekat "TRP | Forms of Energy" studija AMID.cero9 u Venecijanskoj laguni, na osetljivom dodiru istorijskog grada i vode, uvodi sistem plutajućih modularnih struktura koje sakupljaju i generišu energiju, funkcionišući kao bioreaktori za naseljavanje mikroorganizama i prečišćavanje zagađene vode. Ovaj hibridni model predlaže obnavljanje narušenog biodiverziteta lagune i njenu zaštitu od daljeg antropogenog uticaja, sugerišući da arhitektura na granici kopna i vode ne mora biti agresivni ljudski pečat, već fluidni, samoodrživi produžetak prirodnih procesa.

Izvor: <https://www.cero9.com/project/trp-forms-of-energy-venice-lagoon/>

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Vector Architects. Chongqing Taoyuanju Community Center

Projekat nastaje na samoj granici između gusto naseljenog megagrađa Čongkinga i zaštićenog planinskog parka Taoyuan, funkcionišući kao hibridni arhitektonski most koji objedinjuje tri javne funkcije – kulturni centar, zdravstvenu ustanovu i sportski kompleks – namenjene svakodnevnom životu građana. Natkriven ekstenzivnim zelenim krovom koji se utapa u okolni pejzaž, sa otvorenim atrijumima kroz koje drveće nesmetano raste, objekat briše granicu između enterijera i eksterijera, omogućavajući posetiocima dok borave u javnim prostorima neposredan prelazak u šumski pejzaž, dok istovremeno kroz sisteme za sakupljanje kišnice i vodopropusne materijale deluje kao prirodni produžetak lokalnog ekosistema.

Izvor: <https://inhabitat.com/huge-sprawling-green-roof-fuses-a-community-center-into-chongqings-mountainous-landscape/>

SITUACIJA C. Priroda - priroda

Ovo su najosetljivije zone za bilo kakvu intervenciju čoveka, kojima je u doba klimatskih promena i ekološke krize potrebna pomoć za opstanak. Kako arhitekturom mozemo minimalno intervenirati u fragilnoj prirodnoj sredini, a ka ozdravljenju pejzaža, pospešivanju biodiverziteta, jačanju otpornosti i prilagodljivosti na ekstremne klimatske promene?

Situacija priroda-priroda preispituje suptilni susret divlje, netaknute prirode i tehnologije, gde tehnologija, umesto okupatora, može služiti kao podrška, filter i čuvar prirodnih procesa. Ovime pokrećemo pitanja minimalno invazivne arhitekture koja deluje kao posrednik između čoveka i ugroženog ekosistema. Najbolji primeri ovakvih lokacija na Balkanu su specijalni rezervati prirode u kojima se biodiverzitet značajno menja pod uticajem klimatskih promena i ekološke krize (na primer Beljarica, Obedska bara), nacionalni parkovi, kanjoni, klisure i zaštićena planinska područja itd, kao i dramatično oštećeni prirodni pejzaži pod uticajem ljudske ruke u prošlosti (eksploatacione zone rudnika, na primer Kišnjeva glava na Fruškoj gori).

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Turenscape. Qunli Stormwater Wetland Park

Ovaj projekat funkcioniše kao ekološki alat za lečenje i oživljavanje teško oštećenog močvarnog pejzaža. Suočeni sa umirućom močvarom koju je urbana infrastruktura odsekla od njenih izvora vode, arhitekta su oko nje formirale prstenasti sistem veštačkih zemljanih brda i bazena zasadenih autohtonim vodenim biljkama i brezama, stvorivši džinovski "zeleni sunder". Ovaj dizajn omogućava sakupljanje, prirodnu filtraciju i ravnomerno propuštanje kišnice ka centralnom jezgri, čime je u potpunosti vraćen hidrološki balans, obnovljen biodiverzitet i sprečene poplave. Istovremeno, jedini čvrsti arhitektonski elementi – minimalističke, izdignute pešačke staze i osmatračnice – omogućavaju prisustvo ljudi bez ugrožavanja osetljivog tla i divljeg sveta koji se vratio u ovo stanište.

Izvor: <https://landscapearchitecturebuilt.com/wp-content/uploads/2022/08/Qunli-Stormwater-park.jpg>

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Atelier DYJG. Quarry Gardens, Nanning Garden Expo Park

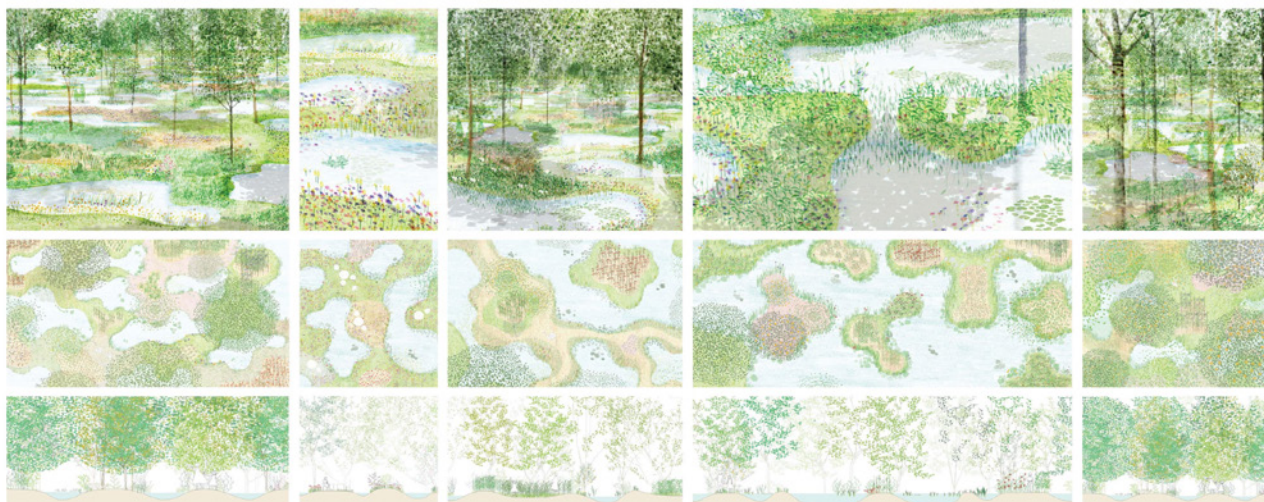
Projekat leči sedam masivnih, napuštenih kamenoloma rasprostranjenih na 33 hektara divljeg, brdovitog pejzaža, time preokrenuvši ekološku katastrofu u bujni, samoregenerišući ekosistem u dubokoj divljini. Svaki od sedam kamenoloma dobio je specifičnu “terapiju” za ozdravljenje: sakupljanjem kišnice formirana su samoodrživa vodena staništa i podvodne šume kiparisâ koji prečišćavaju basene, dok su na suvim delovima naneti slojevi zemlje različitih debljina kako bi se omogućio povratak autohtonih biljnih pionira, trava i drveća. Čitav ljudski boravak rešen je kroz lagane plutajuće platforme i rešetkaste čelične staze koje propuštaju svetlost i vodu, čuvajući tek obnovljenu vegetaciju.

Izvor: <https://landscape.coac.net/quarry-gardens-nanning-garden-expo-park-0>

INSPIRACIJA / PROJEKAT: Junya Ishigami. Art Biotop Water Garden

Projekat aktivno pomaže prirodi tako što sprečava uništavanje postojećeg ekosistema, premeštajući više od tri stotine stabala drveća sa obližnjeg gradilišta hotela na susednu livadu, umesto da budu posećena. Između presađenog drveća formirana je mreža od 160 malih biotopskih ribnjaka, koji su hidrološki povezani sa obližnjom rekom i obloženi podlogom koja omogućava rast mahovine i lokalnog bilja. Ovaj novi, pažljivo projektovani pejzaž funkcioniše kao živi sunder koji zadržava vlagu, pročišćava vodu i reguliše mikroklimu, čime je stvoreno novo, bogato stanište za insekte, ptice i vodene organizme na parceli koja je prethodno bila degradirana poljoprivredom.

Izvor: <https://divisare.com/projects/415578-junya-ishigami-associates-art-biotop-water-garden>

4. Pravila konkursa

4.1. Kriterijumi za ocenu radova

Pored poštovanja konkursnog zadatka, te usklađenosti konkursnog rešenja sa datim preporukama, žiri će vrednovati konkursne radove na osnovu sledećih kriterijuma:

1. Izbor lokacije, relevantnost odabranog problema
2. Jasan prostorno-programski koncept kao odgovor na specifičan kontekst
3. Inovativnost rešenja, hrabrost u konceptualizaciji
4. Ekološka i društvena odgovornost rešenja
5. Tehnološka potkrepljenost i razvijenost koncepta
6. Uverljivost argumentacije – jasnoća saopštavanja kroz grafičke priloge

4.2. Uslovi za učešće na konkursu

Pravo učešća na konkursu imaju svi studenti*osnovnih i master akademskih studija iz Srbije i zemalja u regionu, bez obzira na konkretan smer studija, teritorijalnu pripadnost i njihove lične osobine (*status studenta tokom školske 2025/2026 odnosno u trenutku raspisa konkursa).

Učesnici konkursa imaju slobodu da u svoje timove, uključe diplomirane stručnjake kao konsultante, koji bi svojim stručnim stavovima i znanjima doprineli unapređenju konkursnih rešenja.

Učesnik na konkursu ne može biti lice koje je neposredno angažovano na pripremi i sprovođenju Konkursa, odnosno ukoliko je u srodstvu ili neposredno saraduje sa istim, kao ni lice koje je u upravi ili je zaposleno kod organa koji raspisuje Konkurs.

Obavezni uslovi za učešće na konkursu:

Konkursni rad mora biti dostavljen na vreme i na način utvrđen raspisom konkursa.

Konkursni rad mora biti izrađen na način tehničko-oblikovne obrade i sadržati sve delove određene raspisom konkursa

4.3. Uslovi za sprovođenje konkursa

Svaki učesnik konkursa koji je preuzeo konkursnu dokumentaciju stiče pravo učešća na Konkursu. Predajom rada svaki učesnik prihvata propozicije ovog konkursa.

4.4. Sadržaj konkursnog rada

Učesnici su obavezni da konkursni rad predaju u elektronskoj formi, a detaljna uputstva za imenovanje dokumenata i način označavanja konkursnih priloga, data su u poglavlju 4.5.

Sadržaj konkursnog rada:

1. Sveska sa tekstualnim obrazloženjem i grafičkim priložima
2. Plakati
3. Materijal za elektronsku izložbu
4. Video (opciono prilog)

Svi učesnici su obavezni da u okviru konkursnog elaborata dostave sledeću dokumentaciju:

1. SVESKA

Sveska se dostavlja u PDF formatu.

Dimenzije sveske 42x29.7cm (format A3) horizontalno orijentisanih stranica.

Svi grafički prilozi u rezoluciji 150 PPI

Sadržaj sveske:

A. Naziv rada, jedna do pet reči

Naziv treba da bude kratak, jasan i efektan, i da direktno upućuje na suštinu konkursnog rešenja.

B. Opis i obrazloženje rešenja, maksimalno 500 reči.

Obrazloženje treba da bude pregledno struktuirano, u skladu sa principima i ciljevima konkursa i obavezama, smernicama i preporukama datim u Konkursnom zadatku i potrebno je da obavezno sadrži:

- Izbor lokacije i njenih specifičnosti (lokalnog ekotona) sa fotodokumentacijom,
- Arhitektonsko-urbanistički koncept sa prostorno-programskim rešenjem
- Ekološki koncept sa konceptom tehničkih sistema i materijala

Napomena: Primenjeni tehnički sistemi i materijali ne moraju da postoje u praksi, već mogu biti potpuno spekulativni i inovativni.

C. Grafički prilozi:

Svi grafički prilozi koji pojašnjavaju i afirmišu predložena rešenja, a u razmeri i nivou detaljnosti u skladu sa individualnim projektom i obuhvatom (situacioni plan 1:10000, situacioni plan

1:1000, osnove, preseći, detalji, aksonometrije, ambijentalni 3d prikazi, fotografije makete, dijagrami i sl.)

2. PLAKATI

Predaju se dva plakata u PDF formatu dimezija 90x60cm, vertikalne orijentacije, i to:

Plakat A: razmera bloka, odnosno arhitektonskog sklopa

Plakat B: razmera ambijenta, odnosno arhitektonskog detalja

Svaki plakat prikazuje isključivo jedan prilog koji popunjava celu površinu plakata sa belom marginom od 1cm sa svih strana. Prilozi na oba plakata su isključivo prostorni prikazi projekta u aksonometriji ili perspektivi (linijski crteži / bojene ilustracije i sl.). U zavisnosti od veličine lokacije i tipa projekta, Plakat A prikazuje razmeru bloka, odnosno arhitektonski sklop, i na njemu se sagledava kompletna slika celokupnog rešenja, dok plakat B prikazuje karakterističan ambijent ili arhitektonski detalj, i u njemu se sagledava karakterističan doživljaj prostora konkursnog rešenja.

3. MATERIJAL ZA ELEKTRONSKU IZLOŽBU

Plakati iz konkursnog rada u .jpg formatu, 2000 px širine i 3000 px visine, u RGB sistemu, u rezoluciji 150 PPI.

Ovi prilozi takođe moraju biti anonimni sa jedinstvenom šifrom definisanom u poglavlju 4.5., koja mora biti napisana na svakom prilogu.

4. VIDEO

Video u .mp4 formatu kao opcioni prilog, u trajanju od maksimalno 60 sekundi, koji dodatno pojašnjava i afirmiše rešenje. Neophodno je da u nazivu videa bude naznačena jedinstvena šifra rada definisana u poglavlju 4.5.

Svi gore navedeni elementi i prilozi konkursnog elaborata, tekstualni i grafički prilozi navedenog sadržaja, predstavljaju obavezne delove konkursnog rada. Radovi koji ne sadrže gore navedene i zahtevane elemente i priloge neće biti razmatrani.

4.5. Način tehničko-oblikovne obrade konkursnog rada

ŠIFRA RADA

Naslovna strana sveske i plakati moraju biti označeni jedinstvenom šifrom u gornjem desnom uglu svakog lista (Arial font, Bold, veličine 50pt za grafičke priloge, odnosno 24pt za svesku). Jedinstvena šifra se obavezno sastoji od dva latinična slova i pet arapskih brojeva, koje bira autor. Listovi treba da budu označeni rednim brojevima u donjem desnom uglu. Font tekstova u svesci je Arial, veličine 11pt.

JEZIK KONKURSA

Službeni jezik konkursa je srpski. Radovi se mogu dostaviti i na drugim jezicima koji su u upotrebi u regionu i koji su međusobno razumljivi (hrvatski, bosanski, crnogorski).

PREDAJA KONKURSNOG RADA

Sav materijal se dostavlja u jednom zapakovanom (zipovanom) folderu, ne većem od 300 MB, imenovanom izabranom jedinstvenom šifrom od dva latinična slova i pet arapskih brojeva (npr: AB12345.zip). Posebnu pažnju posvetiti da materijal bude visokog kvaliteta čitljivosti, optimizovane veličine fajla - ne više od 300 MB-

Zapakovan (zipovan) folder, ne veći od 300 MB, u koje se pakuje sav material, treba da sadrži:

- Svesku u .pdf formatu, dimenzija 42x29.7cm (A3), definisanu u poglavlju 4.4 pod 1.
- Plakate u .pdf formatu, definisane u poglavlju 4.4. pod 2.
- Materijal za elektronsku izložbu u .jpg formatu, definisan u poglavlju 4.4. pod 3.
- Opciono - video u .mp4 formatu, definisan u poglavlju 4.4. pod 4.

Učesnik konkursa predaje konkursni rad elektronski putem linka: <https://ekoton-studentski.konkurs.rs/>

Krajnji rok za podnošenje konkursnih radova je 28.09.2026. godine do 23:59 časova (GMT +1).

Konkursni rad koga raspisivač nije primio u roku određenom za podnošenje konkursnih radova, odnosno koji je primljen po isteku dana i sata do kojeg se konkursni radovi mogu podnositi, smatraće se neblagovremenim i neće biti razmatran. Svakom učesniku dozvoljava se predaja samo jednog konkursnog rada bez varijantnih rešenja. Po isteku roka za podnošenje konkursnih radova, učesnik konkursa ne može da povuče niti da menja svoj konkursni rad.

Tehničko oblikovna obrada konkursnog elaborata prema navedenom opisu, zahtevima i dimenzijama, je obavezni sadržaj konkursnog rada. Radovi koji ne sadrže gore navedene i zahtevane elemente i priloge neće biti razmatrani.

4.6. Sadržaj izjave konkurenata

Uz elektronsku predaju konkursnog rada, učesnik je obavezan poštom poslati zapečaćenu neprozirnu kovertu koja nosi naznaku „AUTOR“, i koja je na poleđini označena izabranom šifrom rada od dva latinična slova i pet arapskih brojeva, font Arial, Bold, 24pt.

Koverta se šalje na adresu:

Udruženje arhitekata Srbije, Kneza Miloša 7a/III, 11 000 Beograd, Republika Srbija

U koverti treba da se nalazi:

Tekstualni dokument u A4 formatu koji sadrži:

- Korišćenu izabranu šifru od dva latinična slova i pet arapskih brojeva;
- Ime/imena autora sa potpisima;
- Dokaz o statusu studenta - kopija indeksa i / ili potvrde o upisu na tekuću školsku godinu
- Izjava o prihvatanju uslova konkursa;
- Ime i prezime lica ovlašćenog za zastupanje (može i ne mora biti jedan od autora);
- Elektronsku adresu i kontakt telefon;
- Izjavu u kojoj se autor ili autorski tim izjašnjava o tome da li želi da se na javnoj izložbi rad izloži pod šifrom (anonimno) ili pod imenom autora;
- Izjavu u kojoj se autor ili autorski tim izjašnjava o načinu raspodele nagrade u procentima, sa podacima i instrukcijama za uplatu za navedena lica;
- Odštampan jedan plakat za elektronsku izložbu, sveden na dimenziju 29.7x 21cm (A4), horizontalno orjentisan (bilo koji od 2 plakata dostavljenih u elektronskoj formi za elektronsku izložbu, sveden na A4)

Krajnji rok za slanje koverta je 28.09.2026. godine.

Osiguravanje anonimnosti prilikom slanja koverta „AUTOR“ putem pošte, moguće je ostvariti:

- slanjem običnom poštom bez povratnice
- slanjem putem usluge brze pošte (DHL, Fed Ex, ...) sa napomenom za anonimno slanje (koverta „AUTOR“ unutar koverta za slanje, na kojoj nema naznake šifre AUTORA).

4.7. Konkursni rokovi

Početak konkursnog roka/ datum oglašavanja: 01.06.2026.

Konkursna dokumentacija preuzima se besplatno sa internet stranice Udruženja arhitekata Srbije: www.u-a-s.rs ili sa linka: : <https://ekoton-studentski.konkurs.rs/>

Pitanja u vezi konkursa učesnici mogu postaviti do: 28.09.2026.

Pitanja i zahtevi za dodatnim informacijama ili pojašnjenjima dostavljaju se isključivo preko zvanične internet stranice: <https://ekoton-studentski.konkurs.rs/>

Odgovori žirija na postavljena pitanja, isključivo samo na pitanja u vezi sa raspisom i programom konkursa, objaviće se na zvaničnoj internet stranici Konkursa u roku od 10 dana.

Krajnji rok za podnošenje konkursnih radova je 28.09.2026. godine do 23:59 časova (GMT +1).

Objavljivanje rezultata konkursa 31.10.2026 . godine do 23:59 časova (GMT +1).

Rezultati će biti objavljeni na internet stranici Udruženja arhitekata Srbije: www.u-a-s.rs i na <https://ekoton-studentski.konkurs.rs/>.

Nagrađeni i nenagrađeni radovi, u elektronskom formatu biće postavljeni na internet stranici Udruženja arhitekata Srbije: www.u-a-s.rs i na <https://ekoton-studentski.konkurs.rs/> u roku od 30 dana od dana objavljivanja rezultata Konkursa. Uz sve radove biće objavljeni osnovni podaci (šifra rada, nagrada, ime(na) autora ukoliko drugačije nije naznačeno u prijavi za Konkurs.

4.8. Vrsta i visina nagrada

Određuje se nagradni fond u ukupnom iznosu od neto 30.000,00 EUR i dodeliće se prema sledećoj raspodeli:

Prva nagrada = neto 15.000,00 EUR

Druga nagrada = neto 10.000,00 EUR

Treća nagrada = neto 5.000,00 EUR

Nagrade će se isključivo isplaćivati u dinarskoj protivvrednosti na dan isplate po srednjem kursu NBS za učesnike iz Srbije.

Žiri će raspodelu nagrada izvršiti sa mogućnošću i drugačije raspodele nagrada u okviru predviđenog nagradnog fonda.

Naručilac se obavezuje da će isplatu za izabrane i nagrađene konkursne radovi izvršiti prema Odluci žirija, a u skladu sa Konkursnom dokumentacijom – raspisom, u roku od 30 dana od dana potvrđivanja Odluke žirija od strane Naručioca.

4.9. Sastav žirija i izvestioci

Članovi žirija:

- prof. emer. **Branislav Mitrović**, arhitekta, predsednik žirija
- **Zorica Savičić**, arhitekta
- red. prof. **Dejan Miljković**, arhitekta
- **Siniša Mauhar**, generalni direktor Moravacema i CRH Adria & Zapadni Balkan
- Još jedan predstavnik koga će Naručilac naknadno kandidovati

Zamenik člana žirija:

- **Anđela Karabašević Sudžum**, arhitekta

Izvestioci:

- **Mrđan Keković**, arhitekta
- **Jelena Ščekić**, arhitekta

Sekretarijat konkursa: Udruženje arhitekata Srbije

4.10. Završne odredbe

Autor konkursnog rada je učesnik koji je izradio konkursni rad i time pod svojim imenom objavio autorsko delo činom predaje na konkurs. Autorski tim čine potpisnici konkursnog rada, koautori, i time nosioci svih zajedničkih autorskih prava. Autorska prava Učesnika definisana su u skladu sa zakonom kojim se uređuju autorska i druga srodna prava.

Predajom konkursnog rada autori (autorski tim) ustupa Naručiocu prenos imovinskih prava autora ukoliko je predmetni rad nagrađen. Svaka eventualna dalja saradnja Naručioca i autorskog tima biće regulisana posebnim ugovorom.

Autori zadržavaju pravo na publikovanje svojih radova.

Naručilac ima prava da koristi sve pristigle radove, da ih publikuje i promoviše rezultate Konkursa.

PRILOZI UZ PROGRAM

- CRH - globalni lider sa lokalnom ekspertizom

U Beogradu, 01.06.2026.

Žiri u sastavu:

- prof. emer. **Branislav Mitrović**, arhitekta, predsednik žirija
- **Zorica Savičić**, arhitekta
- red. prof. **Dejan Miljković**, arhitekta
- **Siniša Mauhar**, generalni direktor Moravacema i CRH Adria & Zapadni Balkan
- Još jedan predstavnik koga će Naručilac naknadno kandidovati

Adria &
Western Balkans

U SARADNJI SA

Udruženje arhitekata Srbije
Union of Architects of Serbia